

Šindelář, Bedřich

[Aguet, Jean-Pierre. Contribution à l'histoire du mouvement ouvrier français : les grèves sous la Monarchie de Juillet (1830-1847)]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. C, Řada historická.
1957, vol. 6, iss. C4, pp. 168-169

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/102643>

Access Date: 03. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Lyonský badatel *Michelle Vendre* pojednává ve svém příspěvku o činnosti vojenské komise, jakož i o komisi lidové spravedlnosti v Lyonu od října do listopadu 1793, které měly za úkol potlačit tamní kontrarevoluční povstání, jež připravilo revoluční vládě vážné starosti.

Z dalších nutno upozornit na tři příspěvky známého odborníka v agrární problematice francouzské, jímž je *Georges Lefebvre*, nestor všech příspěvkatelů do našeho sborníku. Kromě Soboula je Lefebvre autorem, který má nejvíce příspěvků ve sborníku. První jeho článek se obírá významem zákona 22. prairialu (= 10. června 1794), kterým byla reorganizována činnost revolučního tribunálu (zrušení obhájců, předběžného šetření a pod.), což pak mělo za následek silné zostření revolučního teroru. Autor ukazuje v souvislosti s tímto zákonem na širší příčiny pokračujícího rozkolu v ústřední revoluční vládě, který nakonec vyústil v thermidorském kontrarevolučním puči. Další dva příspěvky ve sborníku věnuje Lefebvre známému ideologovi „spiknutí Rovných“ Gr. Babeufovi; jeden z nich přináší cenný doplněk k počátkům Babeufovy činnosti a druhý se obírá počátky vzniku jeho koncepce komunismu.

Kromě toho najdeme ve sborníku ještě další dvě samostatné práce z pera *Alberta Soboula*. V jedné pojednává autor na základě velmi mezerovitě zachovaných materiálů o činnosti pařížských sekcí za revoluce, které byly výrazným orgánem revoluční správy hlavního města. Druhý článek je věnován problému práce a zaměstnanosti lidu v rozhodujícím r. 1794. Pisatel tu poukazuje kromě jiného na to, jak stávková vlna francouzských dělníků, tovaryšů a učňů odhalila v r. 1794 revoluční vládě, jak neuvěřitelné bylo tehdy již v masách pracujícího lidu mzdové maximum zavedené v době jakobínské diktatury. Otázkou mzdového maxima a jeho významem vzhledem k převratu 9. thermidoru se znova, a to speciálně zabývá A. Soboul v dalším příspěvku, jehož spoluautorem je londýnský historik *George F. Rude*. (Rude je kromě jiného i autorem záslužné a materiálově dobře fundované studie „Les ouvriers parisiens dans la Révolution française“, *La Pensée* 1953, No. 48—49, str. 108—128; je škoda, že ji Markov do svého sborníku nezařadil, zasloužila si to.) Autoři dokazují, jak v kritickém kulminačním bodu revoluce vystoupili dělníci se mzdovými požadavky a jak tyto události přispěly v předvečer thermidorského puče k odcizení sansculotských mas od revoluční jakobínské vlády.

Konečně zbývá ještě se zmínit o stručné historické črtě pojednávající o sociálním a politickém složení pařížské revoluční armády, jejímž autorem je anglický historik *Richard C. Cobb*; v ní mezi jiným upozorňuje i na to, že revoluční armáda v Paříži, i když byla vytvořena pod dojmem a tlakem masových demonstrací z počátku září 1793, nestala se zdaleka ještě nástrojem „politicky neodvislého sansculottismu“.

V celkovém závěrečném zhodnocení třeba říci, že cena jednotlivých příspěvků ve sborníku je pochopitelně různá. Jinak tomu ani být nemůže, a to tím spíše, uvážíme-li, jak široký a hlavně různorodý kolektiv historiků je tu zastoupen. Vždyť tu najdeme pohromadě práce badatelů tří různých národů ze čtyř států, studie často s naprosto rozdílným metodickým zaměřením (marxistické vedle nemarxistických), které však mají jednu společnou přednost, totiž společný zájem o problematiku revoluční Francie ze sklonku 18. stol. To je tím cennější, že v kapitalistických státech je poměrně málo historiků, kteří by věnovali badatelský zájem revoluční problematice.

Nejzajímavější a nejpозорuhodnější jsou ve sborníku příspěvky Soboulovy tvořící plnou třetinu z celkového počtu všech článků (je autorem 4), ve kterých se zračí jak široký autorův rozhled po materiálu, tak i schopnost vidět hlavní problémy ve správném světle. Dále pak zaslouží pozornosti práce Lefebvroy, především pak jeho stať o zákonu 22. prairialu, vynikající šíří a hloubkou znalostí příslušného materiálu.

Sborník o jakobínech a sansculottech přináší zájemcům z řad příslušných odborníků množství cenných poznatků, jejichž význam dovedl patřičně ocenit a podtrhnout ve svém hutném úvodu již vydavatel sborníku W. Markov. Jeho úsilí a zásluže o vydání této knihy třeba vyslovit uznání, a to tím spíše, že vydavatel tím sledoval uslechtilý cíl: navázat opět na dobré staré tradice mezinárodní vědecké spolupráce, obzvláště pak na již osvědčenou spolupráci francouzsko-německou. Není sporu, že tento chválný počín uvítají všichni čestní badatelé bez rozdílu národnosti a politického přesvědčení, protože i tato kniha vydaná v NDR svědčí o tom, že otázka mírového soužití národů je reálná a že vědeckí pracovníci dovedou k jejímu uskutečnění a k její podpoře rovněž přispět platnou hřívnou.

Bedřich Šindelář

Jean-Pierre Aguet, *Contribution à l'histoire du mouvement ouvrier français: les grèves sous la Monarchie de Juillet (1830—1847)*. Ženeva, E. Droz, 1954, XXXV + 407 stran.

Tato práce je tištěnou doktorskou disertací o stávkovém hnutí ve Francii v době

trvání t. zv. červencové monarchie (1830—1847), kterou autor předložil na filosofické fakultě university v Lausanne.

Je známo, že práci o vývoji francouzského průmyslu z tohoto období je poměrně málo. Kromě studií, jejichž autorem je známý francouzský historik hospodářských dějin *Henry Sée* a jež podávají k období let 1830—1847 pouze rozletité a zlomkovité informace, nemohl se Aguet k této problematice opřít o žádnou jinou literaturu. Nedostatek podobného druhu se projevil také v jinak zásadně a cenné práci *J. Bruhata* o dějinách francouzského dělnického hnutí (*Histoire du mouvement ouvrier français*, Paris 1952, t. I a viz český překlad z r. 1954 v SNPL Praha). Něco podobného platí i o samé literatuře k dějinám francouzského dělnického hnutí, avšak s tím podstatným rozdílem, že Aguet se tu mohl metodicky velmi vydatně poučit z výše citované knihy Bruhatovy, i když její vývody končí r. 1834.

Na Aguetově knize třeba vyzvednout, že tu byl shromážděn pozoruhodný nepublikovaný i publikovaný materiál v měře jako nikdy předtím. Hlavně nutno upozornit na autorův obsáhlý archivní výzkum v Archives nationales de France, který byl jistě nemálo namáhavý (viz k tomu soupis materiálu na str. XXV—XXXV). Naproti tomu je pro celou práci typické, že v jejím zpracování i v periodisaci převládá mechanická a popisná hlediska, blížíci se skoro jen statistické registraci jednotlivých stávek v uvedeném časovém úseku. Pisatel tímto velmi nenáročným způsobem zaregistroval v rozmezí let 1830—1847 celkem velmi suše a objektivisticky dohromady 382 stávek aniž se pokusil o nějaký jejich hlubší výklad, o odhalení jejich příčin, následků, o jejich vztah k ostatnímu historickému dění v zemi, a to alespoň v intencích takových buržoasních historických method, které dovedou přerůst hranici holé popisnosti. Není divu, že i periodisace práce je provedena podle zcela mechanických hledisek, namnoze jen podle kalendářních roků, beze snahy přihlédnout tu k poněkud hlubším periodisačním měřítkům.

Tyto závažné nedostatky v Aguetově práci není s to zachránit ani závěrečná kapitola budící dojem, že byla napsána a vsunuta teprve dodatečně, v níž se autor pokouší o celkové shrnutí. Tam najdeme i pozoruhodnou sebekritickou větu o charakteru práce, o níž se sám vyjádřil, že je spíše jen pouhým „katalogem nežli výkladem faktů“ (str. 363), což plně odpovídá skutečnosti. Pro náročnějšího historika není tudíž Aguetova studie ničím než snůškou obsáhlého a cenného materiálu, který autor odevzdal ke své škodě veřejnosti ve značně surovém stavu, takže jeho skutečně vědecké zpracování čeká teprve na někoho jiného, kdo by byl po stránce methodické vyzbrojen daleko lépe nežli Aguet.

Bedřich Šindelář

Josef Hybeš. Výbor z projevů a článků. SNPL 1956. Str. 382 + 8 str. obr. příl.

Výbor z projevů a článků J. Hybeše, který uspořádal a do tisku připravil Otakar Franěk, je další edicí pramenů k dějinám českého dělnického hnutí a příspěvkem k studiu života a díla jednoho ze zasluhujících pracovníků našeho dělnického hnutí.

Vybrané články a projevy Josefa Hybeše jsou ve sborníku seřazeny chronologicky do čtyř oddílů: 1. počátky Hybešovy revoluční činnosti až do hainfeldského sjezdu rakouské sociální demokracie r. 1889, 2. období od hainfeldského sjezdu až do zvolení J. Hybeše poslancem vídeňské říšské rady r. 1897, 3. období od r. 1897 až do vzniku samostatné republiky Československé r. 1918, 4. od r. 1918 až do smrti J. Hybeše 19. července 1921. Výjimku z tohoto způsobu řazení dokumentů tvoří vzpomínkové články, jež jsou ve sborníku zařazeny nikoli v oddíle, kam by patřily podle doby svého vzniku, nýbrž v oddíle, k němuž se vztahují svým obsahem. Soubor dokumentů je opatřen úvodem vydavatele, ediční poznámkou, soupisem nejdůležitějších osobních dat J. Hybeše, seznamem pramenů, Hybešových pseudonymů a jmenným rejstříkem, tedy všemi patřičnými náležitostmi.

Přihlédneme nyní k vlastnímu obsahu sborníku. S rozdělením vybraných dokumentů do uvedených čtyř časových úseků i zařazením vzpomínkových článků lze jen souhlasit. Co se týče vlastního výběru dokumentů ve sborníku, je pro pracovníka, který se podrobněji zabývá jen některým dílčím úsekem dějin dělnického hnutí, těžké pronést soud o celkovém výběru dokumentů. V této recenzi můžeme zaujmout odpovědné kritické stanovisko k prvnímu období počátků Hybešovy činnosti až do sjezdu hainfeldského r. 1889. V tomto oddílu jsou celkem zdařile vybrány Hybešovy známé články z nejstarších dělnických listů „Budoucnosti“, „Dělnických listů“, „Práce“, „Rovnosti“, a jeho projevy ze slučovacích sjezdů československé sociální demokracie v Brně r. 1887 a rakouské sociální demokracie r. 1889. Z Hybešových článků uveřejněných v „Budoucnosti“ postrádáme však ve sborníku článek „Úvaha o hnutí rolnickém“, uveřejněný Hybešem pod značkou J. H. v „Budoucnosti“ 25. 5. 1881, který je zajímavým dokladem hlubokého zájmu Hybešova o rolnictvo a jeho v podstatě správného postoje k rolnické otázce. Vážnějším nedostatkem této části